

Sygn. akt VI Ka 257/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 czerwca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze w VI Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Barbara Żukowska (spr.)

Sędziowie SO Klara Łukaszewska SO Waldemar Masłowski

Protokolant Małgorzata Zawadzka

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Jeleniej Górze Kazimierza Szczepańskiego

po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2015 roku

sprawy **P. K.**

oskarżonego z art. 155 kk

na skutek apelacji wniesionych przez obrońcę oskarżonego oraz pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych

od wyroku Sądu Rejonowego w Bolesławcu

z dnia 3 marca 2015 r. sygn. akt II K 765/14

uchyla zaskarżony wyrok wobec oskarżonego P. K. i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Bolesławcu do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

P. K. został oskarżony o to, że w nocy na 31 sierpnia 2014 r. w T., popychając Z. G. rękoma w klatkę piersiową oraz kopiąc w okolice lewego kolana, spowodował jego upadek i uderzenie tylną częścią głowy w słupek ogrodzeniowy wykonany z cegły klinkierowej, powodując tym samym nieumyślnie śmierć pokrzywdzonego w następstwie doznanych przez niego obrażeń czaszkowo – mózgowych w postaci złamania z wgłębieniem łuski kości potylicznej ze stłuczeniem podstawy płata skroniowego lewego mózgu, krwiaka podpajęcznego z rozlanym pourazowym obrzękiem mózgu i wklinowaniem migdałków mózdzku do otworu potylicznego wielkiego i związanej z tym niewydolności krążeniowo – oddechowej,

tj. o czyn z art. 155 k.k.

Sąd Rejonowy w Bolesławcu wyrokiem z dnia 3 marca 2015 roku w sprawie o sygnaturze akt II K 765/14:

I. uznał oskarżonego P. K. za winnego tego, że w nocy na 31 sierpnia 2014r. w T. gmina O., nie zachowując obowiązujących w danych okolicznościach reguł ostrożności odpychając nietrzeźwego Z. G. rękoma w klatkę piersiową oraz kopiąc w okolice lewego kolana, spowodował jego cofnięcie się, potknięcie się o krawężnik, upadek i uderzenie tylną częścią głowy w słupek ogrodzeniowy wykonany z cegły klinkierowej, powodując tym samym nieumyślnie śmierć pokrzywdzonego w następstwie doznanych przez niego obrażeń czaszkowo – mózgowych w postaci złamania z wgłębieniem łuski kości potylicznej ze stłuczeniem podstawy płata skroniowego lewego mózgu, krwiaka podpajęcznego z rozlanym pourazowym obrzękiem mózgu i wklinowaniem migdałków mózdzku do otworu potylicznego wielkiego i związanej z tym niewydolności krążeniowo – oddechowej, który to skutek na podstawie normalnej zdolności

przewidywania i ogólnego obowiązku dbałości o życie ludzkie mógł przewidzieć, stanowiącego przestępstwo z art. 155 k.k. i za to na podstawie art. 155 k.k. wymierzył mu karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności;

II. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres próby 4 (czterech) lat;

III. na podstawie art. 73 § 1 k.k. oddał oskarżonego w okresie próby pod dozór kuratora sądowego;

IV. na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł od oskarżonego na rzecz oskarżycieli posiłkowych D. G. i M. R. zadośćuczynienie za doznaną krzywdę w wysokości po 10.000 (dziesięć tysięcy) złotych;

V. na podstawie art. 230 § 2 k.p.k. zwrócił M. R. i D. G. dowody rzeczowe ujęte w wykazie dowodów rzeczowych nr IV/14 poz. 12-14 k. 95 akt oraz P. K. ujęte w wykazie dowodów rzeczowych nr III/14 poz. 7-10 k. 94 akt;

VI. zasądził od oskarżonego na rzecz oskarżycieli posiłkowych M. R. i D. G. kwotę po 888 (osiemset osiemdziesiąt osiem) złotych tytułem kosztów ustanowionego pełnomocnika w sprawie;

VII. na podstawie art. 627 k.p.k. zasądził od oskarżonego w całości na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe i na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 4 Ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych wymierzył mu opłatę w kwocie 300 (trzysta) złotych.

Apelacje od powyższego wyroku wywiedli: oskarżony za pośrednictwem swego obrońcy i oskarżyciele posiłkowi za pośrednictwem swego pełnomocnika.

W apelacji obrońcy oskarżonego skierowanej przeciwko całości wyroku, skarżący zarzucił:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na treść tego orzeczenia, przez przyjęcie, że oskarżony kopnął Z. G. w okolice lewego kolana, co skutkowało niewłaściwym ustaleniem, iż oskarżony nie zachował obowiązujących w danych okolicznościach reguł ostrożności (art. 438 pkt 3 k.p.k.);
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na treść tego orzeczenia, przez przyjęcie, że zachowanie oskarżonego polegało na niezachowaniu obowiązujących w danych okolicznościach reguł ostrożności;
3. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na treść tego orzeczenia, przez pominięcie faktu, że zachowanie oskarżonego podjęte zostało w obronie koniecznej w celu odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na jego zdrowie lub życie.

Stawiając powyższe zarzuty obrońca oskarżonego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu.

Pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych zarzucił:

1. błąd w ustaleniach faktycznych, który mógł mieć wpływ na treść orzeczenia polegający na ustaleniu, iż ciężkie obrażenia ciała w postaci urazów czaszkowo mózgowych, spowodowane zostały nieumyślnym działaniem; pominięcie w opisie, czynów współukaranych w postaci lekkich obrażeń twarzy, kończyn górnych i dolnych; w konsekwencji błędne zakwalifikowanie przestępstwa jako popełnionego z winy nieumyślnej podczas gdy wszystkie obrażenia należy zakwalifikować jako objęte działaniem umyślnym następstwo zaś w postaci śmierci jako działanie nieumyślne,
2. obrazę przepisu art. 9 kk oraz art. 156 § 1 pkt 2 i § 3 kk, poprzez zakwalifikowanie czynu jako nieumyślnego z art. 155 kk, podczas gdy zarówno lekkie jak i ciężkie obrażenia spowodowane były z winy umyślnej natomiast ich następstwo objęte było winą nieumyślną,

3. obrazę przepisów prawa procesowego, która mogła mieć wpływ na treść wyroku wynikającą z niewyjaśnienia czy doznany ciężki uraz czaszkowo – mózgowy, mógł powstać wskutek lekkiego pchnięcia, bezwładnego przemieszczenia a w końcu uderzenia głową o słupek, czy też do powstania tak głębokiego urazu czaszkowo – mózgowego, konieczne było zadziałanie większych sił np. silnego pchnięcia lub uderzenia oraz kopnięcia powodujących znacznie bardziej energiczne przemieszczenie się Z. G. w kierunku słupka i uderzenie w słupek z dużą siłą;
4. obrazę przepisów art. 7 kpk, art. 92 kpk i art. 410 kpk, wynikającą z dowolności ustaleń oraz nie uwzględnienia całokształtu okoliczności ujawnionych wskazujących na mechanizm i okoliczności powstania śmiertelnych obrażeń,
5. rażąco niewspółmierność kary zasadniczej w stosunku charakteru czynu, jakiego stopnia społecznej szkodliwości, stopnia zawinienia oraz następstw czynu,
6. rażąco niewspółmierność środków karnych, zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, w stosunku do rozmiarów i następstw czynu.

Stawiając powyższe zarzuty pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania

alternatywnie,

2. zmianę zaskarżonego wyroku, zakwalifikowanie czynu z art. 156 § 1 pkt 2 i § 3 kk z jednoczesnym uzupełnieniem opisu o lekkie obrażenie twarzy oraz kończyn górnych i dolnych, wymierzenie znacznie wyższej kary pozbawienia wolności oraz zasądzenie zadośćuczynienia zgodnie z wnioskiem,
3. zasądzenie kosztów zastępstwa za drugą instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wywiedziona przez obrońcę oskarżonego nie jest pozbawiona słuszności, w szczególności zasadnym jest zarzut oparcia wyroku na błędnych ustaleniach faktycznych ... „przez pominięcie faktu, iż zachowanie oskarżonego podjęte zostało w obronie koniecznej w celu odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na jego zdrowie lub życie.”

Jak wynika z treści pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sąd Rejonowy nie dokonał w przedmiotowej sprawie ustaleń faktycznych, przyjętych następnie za podstawę wyroku, w sposób pewny.

I tak na s. 1 uzasadnienia Sąd ten stwierdził, iż to Z. G. po wyrwaniu się i uderzeniu „z łokcia” w policzek próbującej go zatrzymać A. K. ... „podbiegł do P. K. i zamachnął się w kierunku jego twarzy. Ręce miał zaciśnięte w pięści. P. K. uchylił się od ciosu i popchnął rękoma w klatkę piersiową mężczyznę oraz kopnął go w okolice lewego kolana...”, co spowodowało potknięcie się o krawężnik będącego pod wpływem alkoholu Z. G., utraty przezeń równowagi i tragiczny w skutkach upadek.

Na s. 9 pisemnego uzasadnienia Sąd Rejonowy stwierdził jednak, iż to ... „oskarżony szarpał się z pokrzywdzonym, popchnął go rękoma w klatkę piersiową i kopiąc równocześnie w okolice kolana, spowodował jego upadek skutkujący uderzeniem głową w słupek. Oskarżony po tym nie ponowił ataku na Z. G., nie kontynuował agresji względem leżącego pokrzywdzonego..., chwilę później pomógł nawet w jego reanimacji...”.

Z przedstawionych ustaleń nie wynika zatem w sposób niebudzący wątpliwości kto, w krytycznym czasie był napastnikiem a kto zaatakowanym, czy zaatakowanym był Z. G. a agresywnie wobec niego zachował się P. K., czy obaj mężczyźni atakowali się jednocześnie czy też zaatakowanym został P. K., który broniąc się przed zamachem umyślnie popchnął i – jak ustalił Sąd Rejonowy – kopnął w okolice kolana Z. G..

Wyłaniające się z treści pisemnego uzasadnienia Sądu Rejonowego wątpliwości uniemożliwiły w postępowaniu odwoławczym stanowcze ustosunkowanie się do twierdzeń i argumentów zawartych w apelacji obrońcy, iż faktycznie zaatakowanym był P. K. i obawiając się agresji Z. G. wybrał adekwatny do sytuacji sposób postępowania, a zatem, iż działał w celu odparcia bezpośredniego zamachu.

W żadnym późniejszym fragmencie pisemnego uzasadnienia Sąd Rejonowy nie odniósł się do dokonanych i zaprezentowanych na s. 1 ustaleń. Sprzeczne ustalenia co do zachowania się oskarżonego i pokrzywdzonego bezpośrednio przed tragicznym upadkiem, brak rozważań czy podjęta przez oskarżonego reakcja nie stanowiła realizacji obrony koniecznej przesądziły o konieczności uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Rejonowy winien przeprowadzić bezpośrednio dowody z wyjaśnień oskarżonego i zeznań tych świadków, którzy byli obserwatorami zdarzenia. Sąd poprzestać może na ujawnieniu pozostałych dowodów (art. 442 § 2 kpk), o ile uzna to za wystarczające. Po przeprowadzonym postępowaniu zebrane dowody winny być poddane swobodnej ocenie i na tej podstawie sąd winien dokonać pewnych ustaleń faktycznych.

W ocenie sądu odwoławczego nie są słusznymi zarzuty zawarte w apelacji pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych i przytoczone na ich poparcie argumenty sprowadzające się do zakwestionowania prawidłowości ustalenia Sądu Rejonowego, iż P. K. dopuścił się czynu z art. 155kk, podczas gdy zdaniem oskarżycieli posiłkowych czyn jego winien być zakwalifikowany z art. 156 § 1 pkt 2 i § 3 kk; ocena sądu odwoławczego przesądziła o przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, jako właściwemu funkcjonalnie, a nie Sądowi Okręgowemu (art. 25 § 1 pkt 2 kpk).

W wypadku art. 155 kk śmierć człowieka jest następstwem działania sprawcy polegającym na niezachowaniu przeciętnej ostrożności w sytuacji, w której na podstawie normalnej zdolności przewidywania i ogólnego obowiązku dbałości o ludzkie życie lub przewidywania skutków własnych działań można wymagać od człowieka, aby nie dopuścił do tragicznego skutku.

Dla przesądzenia, iż sprawca w sposób nieumyślny pozbawił życia człowieka, koniecznym jest zatem ustalenie niezgodności zachowania sprawcy z regułami ostrożnego postępowania wówczas, gdy sprawca ów nie miał zamiaru zabicia człowieka ani nie godził się z jego śmiercią. W sytuacji, gdy sprawca uderza (kopie) człowieka naruszając jego nietykalność i tylko to obejmuje swoim zamiarem, jednakże w wyniku tego uderzenia (kopnięcia) powoduje dalej idący skutek w postaci śmierci – gdy skutek takiego zachowania sprawcy pokrzywdzony uderza głową w twarde podłoże (kamień, ścianę) dokonując uszkodzeń ciała powodujących zgon – to czyn taki winien być zakwalifikowany z art. 155 kk.

Odpowiedzialność za czyn z art. 156 § 3 kk następuje wyłącznie wówczas, gdy w kontekście przeprowadzonych dowodów ustalone zostanie w sposób pewny, iż sprawca umyślnie (art. 9 § 1 kk) spowodował ciężki uszczerbek na zdrowiu pokrzywdzonego (art. 156 §1 kk) a następstwem tego czynu była objęta nieumyślnością (art. 9 § 2 kk), pozostająca z nim w związku przyczynowym, śmierć człowieka (culpa dolo exorta).

W ocenie sądu odwoławczego z dowodów zgromadzonych w przedmiotowej sprawie nie wynika, by oskarżony P. K. umyślnie spowodował u pokrzywdzonego ciężki uszczerbek na zdrowiu, następstwem którego to czynu była – pozostająca z nim w bezpośrednim związku przyczynowym – śmierć Z. G., której nie obejmował swym zamiarem ale możliwość jej spowodowania przewidywał albo wprawdzie jej nie przewidywał ale mógł przewidzieć.